

Изази Суботом.

Цијена:
За ЦРНУ ГОРУ и АУ-
СТРО-УГАРСКУ (с БОС-
НОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ)
на годину 6 ф., на то год.
3 ф., на четврт године 1 ф.
и 50 новчића.
За све остале земље у
ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на
годину 20 франака, на по
годину 10 франака, на чет-
врт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата црне се у
плаћеним писмима не-
средњоадминистративни-
Црногорца на Цетиње, а
може се и картом упу-
тицом на пошту у Котор.
Донесла шаљу се уредни-
тву. Рукописи се невраћају.

За огласе плаћа се од
реда 5 новч. За огласе веће
и на дуже вријеме мање.

DOCUMENTS DIPLOMATIQUES
émanants du Ministère des Affaires É-
trangères de la Principauté de Monténégro
relatifs à l'affaire de Dulcigno.

XI.

N.o 485. Cettigné, le 20. Sept. (2 Oct.) 1880.

Note verbale adressée à tous
les représentants étrangers ac-
crédités à Cettigné.

Monsieur le

Le gouvernement princier vient d'ap-
prendre que le gouvernement ottoman
continue toujours à augmenter le corps
de troupes régulières qui a été réuni en
dernier lieu dans le sandjak de Scutari
sous prétexte qu'il devait contribuer à
la solution pacifique des difficultés pen-
dantes. En même temps les armes et les
munitions sont envoyées en grande quan-
tité en Albanie.

Ces jours derniers encore, le 16
(28) de ce mois, le bateau à vapeur du
Lloyd autrichien a débarqué à St. Gio-
vanni di Medua, en venant de Corfou,
200 hommes de nizams, 100 caisses de
fusils et 500 caisses de biscuit.

Les grandes Puissances sont aujour-
d'hui convaincues que l'armée régulière tur-
que concentrée dans le sandjak de Scu-
tari est loin de servir les intérêts de la paix.
Elle est non-seulement un encouragement
et un appui à l'agitation des Musulmans de
l'Albanie, mais elle est aussi la cause des a-
termoiements et des résistances que la Por-
te oppose aux demandes et aux somma-
tions de l'Europe. Sous le voile des né-
gociations, sous le prétexte de l'agitation
nationale albanaise débordant soi-disant
l'action des autorités, les Turcs n'avaient
jusqu'à présent qu'un seul objectif, ce-
lui de fortifier leur position en Alba-
nie et de rendre ainsi plus que difficile
une attaque éventuelle par nos troupes,
alors que les négociations n'auraient a-
benti à aucun résultat.

En considérant ce qui précède et
vu surtout les derniers incidents surve-
nus dans nos relations avec la Turquie,
le Monténégro considère cette augmen-
tation de troupes comme un véritable
danger pour la Principauté et espère que
les grandes Puissances reconnaîtront aussi
que cette augmentation des troupes du
gouvernement ottoman convaincu de
mauvaise foi, ne présage rien de rassu-
rant pour l'avenir des questions pen-
dantes.

Prévoyant les résultats du double
jeu de la Porte, le gouvernement prin-
cier a déjà à plusieurs reprises signalé
le dangers qui devaient résulter des en-
vois antérieures des troupes à Scutari.

Le Monténégro s'empresse encore
une fois de protester contre la réunion
sur nos frontières de l'armée turque, in-
utile pour la paix et dangereuse en
cas d'un conflit qui peut devenir inévitable.
Il proteste d'autant plus que ce ne sont
pas les bandes des indigènes qui nous
obligent d'avoir presque toute notre ar-
mée réunie sur la frontière, mais bien
ces mêmes troupes régulières, dont le
chef vient de déclarer d'une manière si
préemptoire qu'il ne peut pas séparer la
cause du gouvernement de celle des
bandes réunies autour de Dulcigno.

C'est au moyen de ces mêmes trou-
pes que la Porte cherche aussi à frustrer
le Monténégro des territoires qui lui ont
échus de l'autre côté du lac en vertu
des derniers arrangements.

C'est en réunissant une force im-
posante en Albanie qu'elle croit pouvoir
arracher de nouvelles concessions.

Le moyen est simple — Elle fera
toujours miroiter la possibilité d'une so-

lution pacifique, en cas de la condésen-
dance de l'Europe tout en lui pré-
santant la perspective de désastres sans
nombre, dans le cas contraire. La Turquie a
besoin de ces troupes pour rendre vraie
et palpable la perspective de ces désas-
tres et elle espère que le sentiment
d'humanité en Europe reculera devant
l'imminence d'une grande effusion de
sang et lui laissera enfin le champ libre.

Aussi le gouvernement de Son Al-
tesse le Prince de Monténégro prie in-
stamment les grandes Puissances qui ont
si généreusement pris sa cause en main
et qui désirent une prompte solution
des difficultés pendantes sur nos fronti-
ères, de consacrer leur attention aux faits
qu'il vient de signaler, de ne pas per-
mettre à la Porte d'aggraver encore la
situation actuelle par l'augmentation de
ses troupes et le débarquement en Al-
banie d'armes, de munitions et de vivres
qui entretiennent la résistance et enfin de
prendre les mesures qu'elles croient
nécessaires et possibles pour couper
court à ces préparatifs de la part de la
Porte qui peuvent, le cas échéant, chan-
ger les difficultés actuelles en une véri-
table guerre. *)

Veuillez etc.

Signé: RADONICH.

*) Nous prions nos lecteurs de vouloir bien ex-
cuser les fautes d'orthographe qui se trouvent dans
ces documents à cause du manque de caractères cor-
respondants. La Rédaction.

ДОКУМЕНТИ ДИПЛОМАТИЧНИ
из министарства иностраних дјела
Књажевине Црне Горе.

XI.

Бр. 485. Цетиње, 20. Септ. (2 Окт.) 1880.

Нота вербална свјема престав-
ницима странијех сила на Цетињу.

Господине.

Влада књажевине дознала је да вла-
да отоманска још непрестано умножава
своју редовну војску коју је смјестила у
потону у санџаку скадарском под изго-
вором као да би та војска имала да при-
помогне мирном рјешењу постојећих те-
шкоћа. У исто доба послато је у Арба-
нију у великој количини оружја и че-
бане.

Сувише у потону диеви, 16 (28) ов.
мјесеца, један пароброд аустријскога Лойда
долазећи из Крфа, искрцао је у Сан Го-
вани ди Медиа 200 људи од низама, 100
шкриња пушака и 500 шкриња бешкота.

Велике силе сада су убјеђене да ре-
довна војска турска окупљена у санџаку
скадарском не служи никакво интересу
мира. Она је не само на ободрење и на
потпору непосредну агитацији муслимана
у Арбанији, него је она узрок и разла-
чењу и отпору који порта супрот ставља
тражбинама и ономама Јевропе.

Под копреном преговора, под изго-
вором узурпације међу народом џарбана-
шким која разваљује такозвану акцију
власти, Турци до сада није имали него
једну цијелу да утврде свој положај у
Арбанији и да тијем учине да нама буде
више но теже извести нашу војску на на-
пад, ако преговори неби довели ни до
каког резултата.

Кад се то узме на ум и још кад се
узму у обзир потону догађаји који су на-
ступили у нашем односима с Турецом,
Црна Гора сматра ово умножење војске
турске као праву опасност за књежевину
и нада се да ће и велике силе спознати
да ово умножење војске од стране владе
отоманске, којој се вјера не може покло-
нити, не предсказује ништа добро за бу-
дућност постојећих питања.

Предвиђајући резултате ове дволичне
игре портине, влада књажевине већ је у
више пута наговјестила опасност, које би
морале потети из поменутог шилања вој-
ске у Скадру.

Црна Гора хита још један пут да
протестује против окупљања војске турске
на нашем границама, које за мир није
од користи а може да буде опасно за

случај сукоба, који може постати неиз-
бјежним. Она протестује у толико више,
што то нијесу чете од урођеника које
нас присиљавају да држимо на нашој
граница скоро цијелу војску нашу окупље-
ну, него да су то баш те редовне трупе,
којих је главар изјавио начином одлучним,
да он не може одијелити ствар владе од
ствари чета еједињенијех око Удња.

То су те трупе, помоћу којих порт-
та хоће да закине Црну Гору за оно зе-
мљиште с оцу страну блато скадарског,
које јој има припасти по сили потоњих
уговора. Окупљајући велику силу у Ар-
банији порта држи да ће се моћи извући
из нових уступака.

Средство је просто — она ће свагда
представљати да је могуће да се питање
рјеша начиним мирним, кад год види да
јој Јевропа попусти; а кад буде против-
но, она ће свагда истецати пред њу из-
глед на несреће без броја.

Турској је од преме ова војска да
би посвједочила како је истинит и очеви-
дан изглед на те несреће, и она се нада
да ће чувство човјечности у Јевропи тргну-
ти се испред пролива крви који би пред-
стојао и да ће јој на пошљедку оставити
слободно поље.

Еле влада Његовог Височанства Кња-
за Црногорског моли живио велике силе
које су тако великодушно њену ствар у-
зеле у своје руке и које желе тачно рје-
шење постојећих на нашој граници тешко-
ћа, да своју пажњу посвете дјелима која
им она највише, да не допусте порти
да још више отежава садашњу ситуацију
умножењем својих трупа и искрцавањем
оружја, чебане и хране у Арбанији чим
се још више подржава тамошњи отпор, и
на покон да предузму мјере које држе да
су нужне и могуће да би се крај учинио
овјем припремама портинијем, које могу,
у непогодном случају, измијенити садашње
тешкоће у прави рат.

Примите и т. д.

Потписан: Радонич.

ЦЕТИЊЕ, 24. Октобра.

У прошлом броју овога листа ми
смо видјели докле је доспјела радња
у рјешавању турско-црногорског спо-
ра око Удња; видјели смо јој и кар-
актеристику која је и данас истојетна
јер се потпуно слаже са начели-
ма старе школе портине.

Риза-паша обећао је доћи 16 ов.
м. у Куњу на договор, па, као обично,
није дошао, но је овет обећао да ће
доћи чим мало одахне од силнијех
послова који су га обузели у трудо-
вима његовијем за припрему »мирне«
предаје Удња.

Од 16 Септембра па до данашњег
дана има пуна недеља дана и Риза-
паша још није могао савладати своји-
јех тешкијех послова у Скадру. Мо-
ра бити да су до сада мучни ти посло-
ви, јер иначе како би се могао проту-
мачити његов недозаказ у Куњу?

Није ово првина, што се један
заповједник турски у Скадру извнја-
ва силнијем пословима око мирољуби-
вијих цијели. Ми смо већ више
пута слушали ту цјесму скадарскијех
миротвораца, и кад се она преведе на
прости српски језик, то она ништа
друго не значи него: да господа у Скадру
није још добро спремили сву снагу
коју приготовљају против Црне Го-
ре и у цијели да осујете изведење
једнога дијела берлинског уговора ко-
ји Црној Гори у прилог иде.

Ми смо врло добро знали и зна-
мо то и данас, да је и ова нова ме-
лодија Риза-пашина удешена на ту
жану. У потврду тога нашег мишље-
ња придолази и нова вјест, да је
Дервиш-паша су четири табора низа-
ма стигао у сферу скадарску. Оно и-
стипа, у листима цариградскијем па
и у многијем листовима просвјетље-
не Јевропе који служе Црнграду

чотамо како је Дервиш-паша с том
новом војском послат у нарочитој ми-
сији да буде на руци Риза-паша при
мирној предаји Удња и да сузбије
сваки могући отпор Арбанаса.

Но когод није одвећ слабога пам-
тења те му није одвећ тешко сјетити
се крајне историје од ово двије по-
тоње године како се развијала од
Мокре Горе па до Удња, тај ће зна-
ти да још ниједна војска турска није
падала у Арбанију с наміјером да гаси
распламјели огњ на дага још већма
распаљује, или ако се већ угасно да
га на ново распари. Свака војска
турска која је на ове крајеве стиза-
ла служила је само томе да појача
отпор арбанашки и дага уздигне ако је
клоуно. Тако је чинила војска турска
у Плаву и Гусињу, тако на Хуму.

А тако ће без сумње чинити и
ова што под Дервиш-пашом долази
под Удњ.

Риза-паша је дакле премудар био
у овоме часу, када је поручио црногор-
ској влади да не ће моћи доћи у Куњу
16 ов. м. на уречени рок и сада се
развије врло добро зашто је одложено
рок новијем преговорима на неизвјесно
вријеме. Њему је морало бити поручено
из Цариграда да му долази друг у по-
моћ с новом војском, и дотле нека раз-
гађе и одлаже како зна.

То је Риза-паша и учинио, и сада,
пошто је већ стигао Дервиш-паша, мо-
же с њиме удвојеном снагом радити на
правом плану турском: да се Црној Го-
ри никада не изда Удњ ни и једна
стопа турске земље више.

И докле тако Турска на очиглед
осијева цијелу Јевропу и од једног ме-
ђународног уговора, у ком је заложена
част и достојанство најпросвјетљенијег
дијела свијета, гради материјал за митр-
дију и комедију, дотле у Јевропи једни
слијежу раменима а други још повла-
ђују Турској. Упремасти се мора чо-
вјек, кад чује како неки на гласу др-
жавници суде о свој цијелој ствари. Зар
није то спор, кад један Солзбри може
да каже: а шта се нас тиче хоће ли
се извести уговор берлински или не —
као да није потписом својим Инглешка
уложила у њ своју част и своје добро
име! И кад се види како неке силе сме-
тају другијема у извршењу тога угово-
ра, а саме не наводе начин како би се
дружнице могао извести оно што у том
уговору пише!

Ако се интереси великијех сила не
слажу у питању истомом, ако се они
развијају у начину рјешења тог пи-
тања, онда је ваљало тијем противу-
борнијем струјама развијенијих интереса
тражити лијека на ономе мјесту на коме
су се исте силе окупиле да вијеђају
иза рата руско-турскога. За то је при-
лика била на конгресу у Берлину, и том
приликом послужиле су се велике силе
свака према својој могућности и спо-
собности.

По што је ту закључено, то би
ваљало да важи као светиња за сваку од
уговорнијех сила; то, ако хоће да се
подржи јавни морал у свијету, не би
смјело да се нијења за љубав овом или
оном интересу, који се с нова покаже
за ову или ону државу.

Црној Гори досуђен је комад зе-
мљишта на тако званој арбанашкој сгра-
ни. То је Црна Гора крвавим трудом сво-
јим пуно заслужила, а велике силе има-
ле су на конгресу берлинском довољно
времена да се промисле хоће ли то го-
дити овим или оним интересима. По што
је пак ствар једном из чисто одлучена,
кад захтјева да се она и на чисто из-

веде, и ко сад хоће да истиче против-
положене интересе и да се за њих за-
блаца у овој својој према захтје-
вима пригорскијем. тај показује да ни-
је имао чистије наміјера ни у прве ни
у потоње днени.

Ако неке силе налазе свој интерес
у томе да се избјегне сваки енергични
покушај против партије из страха да
се одатле не би развили заплетни мно-
го опаснији. онда је ово рачун врло
погрешан. Што се на даље отискује
рјешење појединих питања који су ди-
јелови великога источног питања, то се
ово потоње све већа запалеће и опас-
ује се све већим страхотима, јер мје-
сто да му се одузимају поједине жаоке
оне се остављају у њему да се све
већа збоштре.

Ко неће да се пригорско пита-
ње рјеша само за себе, тај ради на
томе да га веже за рјешење цијелога
источног питања, а тијем ускорава са-
мо велику буру источну, која кад се је-
дном заталаса може собом понјети и
оне који данас о том и не сањају.

Познати кореспондент „Авасове а-
генције“, који из Дубровника овако вјерно,
истинито и тачно послужује ову агенцију
свакојакијем лагаријама, усудио се по но-
во да потврди како је он имао право кад
је јавно истој агенцији да је влада при-
горска протјерала из Црне Горе једну
дванаестину Арбанаса, да им је распо-
дала имање и трговину и да је новац
за то добивени у свој шнаг сиутила. Још
додаје поштени дописник дубровачки, како
је тога ради стигао на Цетиње један пре-
подобни отац Фратар католички, да измо-
ли у владе пригорске милост тијем про-
тјеранијем Арбанасима да би се озем
могли повратити у Црну Гору, о којој се —
узгред буди речено — од тих истих
агенција по новинама свјетскијем прича
како је много мрска Арбанасима.

То све по ново потврђује дубровачки
дописник и још додаје: да то стоји ма да
је „Глас Пригорца“ (или како он вели:
Чернагора) то оповргао.

Против гласности и злоће за луду је
борити се — вели једна немачка посло-
вица. И ми смо увјерени да ни ово друго
наше оправдавање неће ништа вриједити
код дубровачког дописника и код његове
агенције коју он тако лијепо послужује
и код свјех новинара који тој агенцији
на ријеч вјерују.

Тога ради ми и не устajeмо ово по
други пут с нашим оповргавањем, него
само хоћемо да упозоримо свијет на једну
околност која многим није можда позната.

Данас велику улогу играју у пови-
нарству тако зване „агенције“, које се у-
становљавају у чисто трговачкијем цијели-
ма, т. ј. да својим подумима што више
новаца прибаве. Разумје се да се ове
агенције продају онима који им боље пла-
те, и онда служе својом радњом овој или
оној влади која их је купила, т. ј. уде-
шавају своје извјештаје, које по скупе
новце развијају новинама и осталим му-
штерјама својим шаљу, онако како је
угодно тијем владама или тој влади која
их је купила или под закуп узела.

Такво је једно друштво и подuzeће
„Агенција Авасова“ у Паризу, које распо-
лаже грдим капиталом од неколико ми-
лиона.

Да пригорска влада, све и кад би
хтјела (што је од ње далеко), не би мо-

гла поткупити ову агенцију, то тек не
треба доказивати. А ко ју је поткупио,
бар у овој ствари спора пригорско-турског,
то је ласно видјети из телеграма, које та
агенција шаље по свијету. Ми на пошле-
тку не бисмо имали ништа против тога
што та агенција пријатељује Турцима а
испријатељује нама: то је код ње пошле-
дица звечехних разлога. Али бар толико
може захтјевати од ње повинарство, које
је скупо плаћено, и опет публика која из
новина хоће што поуздано да дозна, да
свагда за правом истином тежи и да само
истините ствари јавља, или кад већ не
може да се отресе лагарија, а оно да не
лаже баш тако круно и дебело као што
је та агенција већ голико пута чинила и
да се даде исправити кад јој се примјети
да је гдје криво учинила.

Али та агенција неће да зна за и-
стину и за исправљање лажних вијести.
Утврђена на јаким капиталу она се не да
оборити од нових сличних преузећа и
доминира великијем дијелом јавнога ми-
шљења, које се на жалост даје зава-
рати од простијех спекуланата којима ни
до чега није стало него да дођу до новца.

Тако међу многе лажи које је та
агенција протурала у свијет спада и ова
о протјераним из Црне Горе Арбанасима.
Разумје се да овака једна вијест мора
правом расположити према нама и најбо-
ље пријатеље наше а немоли наше про-
тивнике, а то је оно за чим баш иду они
којима служи речена агенција. И ми ми
још сто пута казали да то није истина,
агенција ће остати при свом, и они до
којих наш лист не допире и који црну
своје информације од речене агенције о-
стаје у тој вјери да агенција има право.

Ето разлога због којих би сви при-
јатељи истине, а нарочито независни
новинари, валао да иду за тијем да се мо-
ралним оружјем и средствима задуже ова
кужна врела лагарија, која за љубав кле-
тога новца свијет обмањује.

Солзбријев говор у Таунтну.

Познати лорд Солзбри, бивши мини-
стар иностраних дјела у Инглешкој за
вријеме потоњег кабинета Биконфилдова,
држао је у Таунтну на једном банкету,
који су тамо приредили његови једноми-
шљеници конзервативци, једну бесједу ко-
ја се тако јаким допадом свијема пријатељи-
ма турскијем у Бечу, Пешти и Берлину,
да су читаву грају по новинама дигли због
ње. А та бесједа, коју смо ми цијелу про-
читали у оригиналу, није, у ствари самој,
ништа друго него један од обичних про-
извода, у којима се свагда одликовао
бесомучни лорд Солзбри кад год је уста
отворио.

Његове бесједе као и ноте познате су
доволно свијету. Оне се свагда одликују
бесомучном безобзирношћу, у којој не про-
бија никаква генијална оригиналност, не-
го просто објест једнога бијесног и бога-
тог лорда инглешког, који не пази шта
ће рећи, не мери важност и замашај сво-
јим ријечима, не мари има ли у њима и
труни логике и истине, тек само нек се
говори онако бијесно и од ока, да се до-
падне једномишљенијем слушаоцима.

Уаква му је и ова бесједа. Човјек
од неле здраве памети стидио би се да
плује на своје рођено дјело и да га каља;
али лорд Солзбри у својој добулдекој на-
дотости нема тога стда. Он се титра и
подмијева с уговором берлинским и раз-
мажује с њим као с каквом кужинском
кретином, ма да је он сам главом радио
на састављању тога уговора, те би по нај-
простијој логици имао да брани у њему

пужа, него ја мислим овдје у кратко ти
написати како је премудри творац дивно
све уредно што је на земљи и све што
је на њој једно с другим тако склопао,
да једно без другога не може опстати. Ко
би мислио да билке не могу опстати без
пчела? На против јасно је свакоме да
пчела не може опстати без билке, јер она
налази хране за себе у медљаном соку,
који јој билка пружа. Али ако то стоји
да билке не могу опстати т. ј. да морају
угинути без пчела, онда који може бити
међу вама који не би подупирао и сам
његовао пчелу и гледао да се што већа
и већа рашири на свјема крајевима на-
рода нашега. Пчела је највреднији створ
божји, која без престанка са цвијета на
цвијет лети и са свакога купи цвијетни сок,
који она поселије у својем стомаку преку-
ва и у своје ћелије оставља као мед, ко-
ји човјеку служи за уживање у разновр-
ним облицима. Али пчела тражећи мед-
љани сок по цвијетима какву случајно
још дивну службу служи цвијећу. Преко
пчела оплођавају се билке. Цвијетови
у билке или су мушки или женски. Мушки
цвијет је онај, који има само тучак. Цви-
јет, који има прапшнике и тучак заједно
зове се сустримак (хермафродит). Да се
може женски цвијет оплодити мора пче-
ла пренијети са прапшника мушког цвијета
прах на тучак женског цвијета, иначе о-
стаје женски неплођен. Али ако је цви-
јет и сустримак т. ј. ако има и прапши-

(ма и немао право) своју рођену мудру
главу, своју част и достојанство.

Но највећна се обрукао лорд Солзбри
грдом коју је просуо на Пригорце, о-
брукао се с тога што се показао као пук
незналица и злонамјерна лажа.

Ми ћемо доказати то што рекосмо.
Ево његових ријечи, па нека се
суди:

„Ствари су узеле на се озби-
љан карактер. Ми смо чекали неколико
мјесеца да се Уцић преда, а јесмо ли про-
мислили ко ће од тога хасну да побере?
Арбанаси биће подвргнути другој једној
сили које се гушају, која ће им сву њи-
хову земљу отети и која ће их силом при-
морати да оставе своју вјеру и да приме
њену у коју не вјерују. Најважнија ствар
при свјема овим потоњим државним рад-
њама то је, што се развија ванредна енер-
гија, барем кинеска енергија, у ствари ко-
ја се Инглешке ни најмање не тиче. Јер
шта се нас тиче хоће ли се Црна Гора
проширити или не? — Без сумње — та-
ко је то утврђено у берлинском уговору
и као потписници тога уговора ми смо и-
мали право и дужност да употребимо сва
дипломатска средства да би постигли то на
што смо се потписали; али то је нечувена
у свијету наука, да свака држава, која је
на неком уговору потписана, мора бити
обезбавена, да под свијем околностима силу
употреби, да би се извело нешто у чем
она никаквог интереса нема. Шта је то
било, што је нашу владу побудило, да
се тако јаким заузима за Црну Гору?
Да бих могао одговорити на то питање,
морам се поврнути на ону дугу борбу
која се водила у овој земљи прије по што
су данашњи Јуди дошли у њу на владу.
Еле-ту се налазио један човјек у краље-
вини, који је много о Пригорцима бе-
сједио и писао. Он је њих описивао као
најплеменитију расу у Јевропи. Ја пак
држим да су Пригорци оно што су обич-
но сви полуцивилизирани брђани у оште.
Они су у миру крадљивци стоке, у рату
јунаци; но они су још и гори од полуци-
вилизираних народа, јер чине што они
не чине; они се могу еравити само са
црвеним Индијанцима, јер сакате своје
заробљенике које заробе у рату. Жао ми
је што морам њихова лијена својства да
поричем, но још више ми је жао кад чу-
јем да се они прозивају најплеменитија
раса у Јевропи. Чудновато је, да је онај
човјек, који се тако ванредно дивни том
народу, данас први министар Инглешке;
управо је немогућно вјеровати, да он по
арелом расујењу тежи да постигне оно,
у што су Пригорци очи упали; да он по
арелом расујењу за тијем тежи да
искључивим савезом са Русијом замијени
пријатељство и тијесни споразум са не-
мачким силама; немогућно је помислити,
да он хотимце отискује од нас оне силе,
које су наши природни пријатељи у Јев-
ропи, за љубав другој једној сили, чија
је политика свагда била и свагда мора
бити у противности с интересима ове
земље. Али хтио не хтио, резултат је и-
сти. Каже се да је то успјех постигнут у
име слободе; ја се бојим, то ће бити по-
шледица једне каприце; свакако та је
политика довела до тога, да се Инглешка,
која је некад уживала лијепо глас стално-
сти, данас у свијету сматра као колебљи-
ва и непоуздана.“

Иза тога говорио је лорд Солзбри
још и о грчком питању, разумје се ваз-
да истим тоном и начином, при чем се
дотакао једним увредљивим изразом и са-
ме узвишене личности нашег владоца.

Кад се ова бесједа Солзбријева тачно
анализира, не може се у њој као крајњи
резултат друго што наћи него оно што

ке и тучак уједно, инак код велике већи-
не таквих цвијетова не може бити говора
о самооплођавању, него оплођивање мора
бити преко инсеката, а особито преко пче-
ла. Има биљака које се вјетром оплођују.
Али кад је кишовито вријеме за вријеме
оплођивања, онда се цвијетни прах на пра-
шницама згумене, те не може доспети до
тучка женскога цвијета без помоћи инсе-
ката, а особито пчела. Људи, који имају
баште и воћњаке ваља да се из свега ср-
ца радују кад виде мнозину пчела гдје
звуче око шарених цвијетова њихових воћ-
њака. Како је дивно уредно ово премудри
творац да пчела тражећи медљани сок по
цвијетима уједно оплођује случајно у биљ-
ке. Њеруј дакле — драги читаоче! —
пчелу, јер видиш да од ње зависи већа
плодовитост твоје баште и твога воћњака.

Неки Фрајвирт у Каролиненхофу код
Риге узумио је справу за леженье пчела.
Ова справа ако се потврди да је добра, и-
граће најважнију улогу у умном (рацио-
налном) пчеларству.

Ја сам у лањском „Орду“ показао,
да без Ђерзонове кошнице не може се
умно ичеларити и вриједност те кошнице
подробно описао. Али ако се справа за ле-
женье пчела потврди да је добра, онда ће
она имати још већу вриједност у умном
пчеларењу и од саме Ђерзонове кошнице.

Ми знамо да у једном роју има до
двадесет хиљада пчела. Од тих двадесет

напријед рекосмо: пук не знање и зло-
намјерна лажа и клевета.

Он биједи Пригорце како хоће сву
арбанашку земљу да отму, а кад то по-
стигну, онда ће сипити Арбанасе да ми-
јењају своју вјеру и да приме православну.

Може ли бити што глупље, а уједно
и безобразније од ове клевете? Које су
још Пригорци отели земљу и коме су
игда тицали у вјеру? Та ето ко год не
зна нека дође овамо па се може увјерити
својим рођеним очима, да Пригорци у
новодобивеним крајевима нијесу тицали
нити у чију земљу а још много мање у
чију вјеру. Свакија је имаовина у Црној
Гори исто као и у Инглешкој заштићена,
а вјера још боље по у Инглешкој, јер ми,
ма да нас Солзбри гради грдне као црве-
не Индијанце, поштујемо свачију вјеру и
нијесмо тек ове године, као они у Инглеш-
ској, донијели закон да се и иновјерци
могу погребавати у нашем гробљу, јер на
нашем гробљу н. пр. на Цетињу мирно
почивају једни поред другивх и право-
славни и католици и протестанти. *) У на-
шој Подгорници слободно клања турски хо-
ца своје пророку и призива вјерне на
молитву, без да је икоме од Пригораца
то неправо и без да ико и помисли са-
мо да им тиче у њихову богомољу, а ка-
мо ли да их присиљава да примају вјеру
православну коју Пригорци вјерују. Та-
ко су исто мирни и слободни у својој вје-
ри и католици у Бару, и тако би се —
отом може бити умислен племенити лорд
инглешки и сви његови једномишљеници
— поступало и са свјема другим вјера-
ма у Црној Гори, ма их на стотине било.

Кад је већ лорд Солзбри споменуо
Арбанасе, и ми ћемо код њих да се за-
уставимо.

Ми и сад имамо у нашој земљи при-
личан број католичких Арбанаса, па ето
ако лорд Солзбри нама не вјерује, нека се
обрати на те Арбанасе и нека их пита:
е да ли им је ико од Пригораца такнуо
у њихову вјеру, или бар лијежим начином
(да не говоримо о сили) покушао да их
приволи да оставе своју вјеру и да при-
љубе другој?

Па кад је то све тако, на што онда
прибјежавати лажи у којој је плитко дно
и клевети која је стидна и срамна за
свакога а нарочито за једнога тако пле-
менитог лорда инглешког од старе дозе
као што је лорд Солзбри? Ако лорд Сол-
збри није знао како стоје ствари овамо у
том погледу, онда је требао ћутати и —
остао би филозоф; ако је пак знао, па је
ипак хтио опрћити Пригорце, онда се
показао пред свијетом као злонамјерни
клеветник. Лорд Солзбри назива нас див-
љацима подобним црвеним Индијанцима.
Јесмо ли ми баш тако дивљи
као што он каже, то ћемо оставити
другијем људма да оцијене; по колико је
он сам постао бољи цивилизацијом, којом
се толико размеће, види се по томе што
се не устручава прибјежавати лажи и кле-
вети у опште, а особито спрам једнога
народа који то ничим није заслужио. Ми
бисмо морали сажалевати сваку цивили-
зацију кад она не би људе лијечила од
таквијех мана, а лорду Солзбрију ни нај-
мање не завидимо што је у њима огрезао.
Ми му поклањамо цивилизацију, која му
допушта да може лагати и клеветати, и
радије ћемо остати у црвеној кожи ди-
вљих Индијанаца, у коју нас он меће,

*) У просвјетљеној Великој Британији по-
стојао је све до ове године закон, да се католици
не смју потребавати заједно на гробље са про-
тестантима, престо из вјероизаконске нетрпљивости
која се тјера чак и иза гроба над мртви-
ма телесима! Из те жеље, гдје се тако
што збивало до јуче, усудује се један лорд
клеветати једну земљу и народ, гдје се тако
што ништа није збивало!

Листак „Гласа Пригорца“.

ПАБИРЦИ ИЗ ПЧЕЛАРСТВА

Око пчеле радња је једна од најпле-
менитијих, која не само да доноси вели-
ке материјалне користи, него она облаго-
рођава срце и душу човјеку. Кованица
имајући вриједну пчелу непрестано пред
очима, мора и он њи за примјером ње-
ним. Није могуће скоро бити кованција и
у једно лице и непоштен, јер за љепица
и непоштена човјека и не пријања пчела.
За поштару и гадну душу нема пчела
никавога интереса, за то врло добро ка-
жу најславнији књижевници пчеларски и
пчелари, да су све кованције ваљани и
поштени људи. Кад ово знамо, онда ће
овдје бити на мјесту ријечи једнога писца,
које сам ја негда читао, а ми сам забора-
вио гдје сам их читао, и које од прилике
овако гласе: Сваки пријатељ народни
и родољуб, који зна да снага једнога на-
рода не лежи у бајонетима, него у племе-
нитости душе и врлинама грађанским, тај
мора желети да пчеларство, које облаго-
рођава душу и срце човјечије, што више
пријатеља себи присвоји. Моја није намі-
ра — драга читаоче! — да ти овдје о мо-
радају користим писем, коју нам пчела

хиљада пчела само до три хиљаде пчела
излијећу на рад, те купе медљани сок, а
све остале забављају се у кошници око
леженье пчела држећи топлину и хранећи
уљеве. Справа за леженье пчела имала би
ту задаћу да из једнога роја све пчеле
до 20.000 истјера напоље из кошнице те
да их упуту једино на скупљање медља-
нога сока, а она би својом топлином са-
ма легла пчеле. Какава би ту била добит
кад из једнога роја мјесто 3.000 пчела из-
лази на поље на рад ради скупљања ме-
да цио рој т. ј. 20.000 пчела. Поред ова-
кове справе досадашњи рад њихов око ле-
женье пчела отпада и цијела снага чита-
вога роја управљена је сада једино на
скупљање меда по цвијетовима. Али, осим
овога поред ове справе морали бисмо ко-
лико више ројева добити, него што смо до
сад природним путем добијали. Зна се да
матича може сваки дан сипјети до 3.000
јаја. Узмимо да матича почиње носити ја-
ја од првога марта, онда по овом рачуну
ако сваки дан 3.000 снесе јаја, може сип-
јети за 60 дана т. ј. за март и април
180.000 јаја од којих добијамо девет роје-
ва, по 20.000 пчела у сваком роју. А ка-
ко стојимо се природним ројењем? Најви-
ше добијамо по три роја. Сад се пита,
гдје су остале пчеле кад за два мјесеца
до 180.000 јаја снесе матича? Не може
се ово друштво растумачити, него да ма-
тица нема мјеста гдје да носи јаја у ко-
шници, а кад се ова справа употреби, онда

него да бисмо пожелели да се нађемо у његовој гласираној, испод које смрди трулеж и гад лажи и клевете.

Но није то све. Племенити лорд прилично се закукао на кривавај стази лажи и клевете и ми ћемо га на том путу до неке пратити.

Он каже даље: Шта се нас тиче хоће ли се Црна Гора проширити или не?

Дабоме да се то вас ништа не тиче, кад већ немате ни труни чуства правичности! Но да ли вас се тиче, хоће ли се извести уговор берлински или не? То би бар требало да вас се тиче, ако образимате, јер ви сте сами тај уговор без нас склапали и ваше поштенство име стоји на њему потписано, те ако хоћете да ово што вриједи, онда би ваљало да му дате толико снаге да важи као јемство да ће се и извести све оно што се налази у том уговору, испод кога је име Велике Британије и баш и име лорда Солзбрија потписано. Иначе, ако се ваша теорија успостави као правило, ако се дакле не мора изводити што је уговорено, онда на што сазивати конгрес и на што правити међународне уговоре? То би све била гола лаж, јер по вашој теорији, и први државници свијетски, који се окупе на конгрес или конференцију, не би били друго што него луда деца, која су се састала да се играју комедије! По тој вашој теорији, која је јединствена у свијету и која може наћи признања само међу истим црвеним индијанцима које ви с нама уподобљавате, не би имао смисла ни вриједности никаквог конгреса и никаквог међународног уговора, јер нико не би био дужан да пазу на његова одређења и да испуњава обавезе на које се потписује. То би била крајња теорија! Онда би мјесто уговора песница имала обавезу силе у међународним односима.

Но лорд Солзбриј још није исцрпао сву вјештину своју у лагању и клеветаштву. Сада тек долази масна ствар, ради које је он цијелу ову бесједу држао, а та се тиче великог његовог противника Гледитона, који је о Црногорцима неколико лијепих и правичних ријечи прозборио и написао.

Јер, ко су за Бога ти Црногорци?

Чујте Солзбрија, па се учите памети! То су, по Солзбрију, људи који су у миру крадљивци а у рату јунаци. Но да не би ово потпуно остало чисто на Црногорцима, лорд Солзбриј помрачава им и ту једину врлину и повишава их испод полуобразованих народа и ставља их на једну линију са дивљацима индијанским, јер — чујте људи! — Црногорци сакате своје заробљенике у рату!

Кад Црногорци чују ову потоњу клевету, они ће само с презирањем и гнушањем одвратити своје свијетло лице од једне двокожне животиње, која се зове енглески лорд и која се није стидјела да покуша бацити тако подлу и ниску клевету на свијетлог образ црногорски.

Да се бранимо од те клевете — те потребе немамо. Турци су наши крвни непријатељи од пет вијекова, па су нам признавали свагда и посвједочили нам у свако доба, да нема питомијих људи од Црногораца што се тиче поступања са својим заробљеницима. А ено и сам земљак лорда Солзбрија, који истина није ни лорд ни маркиз енглески али у поштењу и љубави к истини не уступа ни једном Инглесу, ено честитог дописника „Тајмса“ Стилмана, који не говори бесомучно и насумце као Солзбриј него говори као човек хладан и беспристрастан, као човек који је у овој земљи провео пуне двије године и који је све својим очима слушао и гледао, — ено њега на чујте шта он збори: „Црногорци јесу у боју крвави, али према заробљеницима — као што мо-

гу лично посвједочити јер сам видео доведене масе турских заробљеника — јесу човјечни као и најцивилизованији народ у Јевропи.“

Тако збори човек који истину збори и ком није име Солзбриј, а то доиста одговара духу и карактеру црногорског народа. Црногорац је крвав у боју спрема свота непријатеља који му се опире е оружјем у руци; но кад овај положи оружје, спрема човјека обезоружана Црногорац би налазио да би највећа срамота за њега била употребљивати силу својега оружја, и онај Црногорац не би носно ни једнога тренутка живе главе на себи који би се узхватио да је заробљеном и обезоружаном непријатељу ма и најмањи вриједнава а некимо да га је осакатио.

Довста сви дописници из страних земаља, који су за вријеме потоњих ратова међу нама били, и сви преставници страних сила који добро пазе шта се међу нама збива, могу нам по души и савјести својој посвједочити, да Црногорци не само нијесу осакатили циједнога заробљеника турског него да су са њима као с браћом својом поступали.

И према таквој јасној свједоцији у блато пада ниска једна и подла клевета лорда Солзбрија и повлачи са собом у блато и њега самога.

Још нешто. Лорд Солзбриј чуи се, како може бити први министар у Инглеској човек, који уважава Црногорце.

То његово чуђење ми нећемо да објашњавамо. Али доиста на мјесту је да се свако беспристрастан човек зачуди и три пута крестом прекрести од чуда, како је могао бити у Инглеској министар и и како још може аспировати на мјесто стареца човек, који осим што показује толико дебело незнање у стварима које би требао колко толико да познаје, још к томе не стиди се спустити се и загазити у блато ниских лажи и клевета и казати бесидно и бесрамно читав један народ, који то ничим није заслужио, а све само за то да би оборно свога противника који стоји на путу његовјем амбицијама!

То све може да учини само дебела кожа на образу лорда Солзбрија!

Црвена књига.

Аустро-угарско министарство спољних послова подијело је делегацијама своју „црвену књигу.“ У њој је обухваћена сва дипломатска преписка, којом је помешано министарство водило о источним стварима, почев од свршетка берлинског конгреса па све до данас. Књига је подијелена на ова четири одјељка: грчко гранично питање, бугарско-румунске граничне диференције, црногорско гранично питање и повратак мухамеданских бјегунаца у Бугарску. Ево овдје у кратком изводу цијеле те преписке:

I.

Грчко гранично питање.

У првоме одјељку који говори о грчком граничном питању изнесене су све фазе и мијене, кроз које је то питање прошло од свршетка конгреса берлинског до сад. И ако су најважнији документи о овој ствари већ познати, ипак ће бити вриједно да се овдје у кратко и редом наведу, јер ће показати како се Аустро-Угарска понашала према поменутом питању.

Као што је познато, посљедња завршна сједница конгреса берлинског била је 1. Јула 1878. године. Посљеди три дана за тим већ је аустро-угарски посланик гроф Зичи јавио из Цариграда грофу Андришију ово:

„Грчка својим држањем изазива овдје највећу бригу. Већ је опремљено на лабама у Јерејско Море осам батаљона да осигурају границе Епира и Тесалије од упадаја.“

Грчка је већ 6. Јула позвала порту да одреди мјешовиту комисију, која би регулисала нову границу. Гроф Андриши слабо се слагао с тим поступком грчким. То се види из једне окружнице, коју је разаслао посланицима на страни и у којој ово јавља о своме разговору с грчким министром Делијанисом:

„Ја сам му прије свега препоручио, да се строго држи оног земљишта, које је обилежно конгрес. Корак што га је Грчка прије кратког времена предузела, скреће, по нашем мишљењу, с овога пута и по томе ми га не би могли одобрити. Грчка влада, прије него што је предложила отоманској влади да приступи утврђивању нове границе, требала ју је упитати, да ли је вољна примити у начелу преговоре на основу уговора берлинског. Ако би порта пристала на то, онда би се тим пристало у начелу на исправку границе и тад би се могла отпочети дискусија о појединостима. Ако би порта одбацила приједлог, онда чланак 24 уговора оставља Грчку да призове посредовање великих сила. Под овом претпоставком ми нећемо Грчкој отказати наше добре услуге.“

Турски министар спољних послова бјеше се подухватио у једној окружници од 27. Јула 1878. да побједе све разлоге редом, које Делијанис бјеше изложио за утврђивање Грчке. То је била прва нота у читавом низу протестних нота, које су о тој теми писане. Ево једног мјеста из те ноте, које побјаја један разлог што се и данас још разнострочно употребљује:

„Ми знамо, како се кабинет атински стара да докаже, да се он само услед савјета и увјеравања од стране неких великих сила уздржавао сваког агресивног поступка против земаља султанових, и како се нада да може отуд извести, да се те силе, које су својим умјереним утицајем задржале грчку акцију, сматрају као дужне и на лојалном путу, да потпомогну захтеве грчке. Царској влади није до тога, да испитује вриједност и тежину савјета, које су западне силе давале Грчкој има двије године; али она је у праву да тврди, да и ако је Грчка чекала и уздржавала се неко вријеме од сваког непосредног непријатељског акта против Турске, није то било само због савјета или обећања неких европских сила, него исто тако и поглавном због тога, што јој није су палили са руком сви они кораци, које је предузимала да се осигура од посљедица свога предузећа.“ Поменути нота завршује се овако: „Његово Величанство султан и његова влада тврдо су увјерени, да ће велике силе, кад буду боље обавијештене о природи, мотивима и посљедицама овога захтева владе грчке, промијенити своје првобитне гледиште и пожурити се, да кабинету атинском даду такве савјете правичности и мудрости, какви ће га одвратити од предузећа, које би било исто толико неправично колико и непотично. Јевропа никако не ће поћи за Грчком озем опасним путем, те се тако излагати да јој буде компромитовано њено дјело мира.“

Ова изјава портипа није имала никаквог успјеха, и 9. Августа 1878. јавља гроф Вимиџен грофу Андришију:

„Господин Вадингтон умолно ме је да јавим вашој екселенцији, да је заступник француски у Цариграду добио упутства да порти препоручи тачно и потпуно извршење уговора берлинског. Ова препорука обухвата све области уговора без

разлике, па дакле и Грчку. Господин министар спољних послова констатује с великим задовољством, да се његови назови о Грчкој и утврђењу нових граница изазивају грчке краљевне и отоманске царевине слажу потпуно с назовима ваше екселенције, и да је његова изјава била и та, али с разликом, да је он наредно да се каже у Цариграду, да Француска неће никад допустити да турска флота бомбардује Цареус.“

Барон Мајер јавио је 16. Августа 1878. из Петрограда грофу Андришију, да је „отправник руског министарства спољних послова дао на знање турскоме заступнику, да ће Русија, и ако има истога узрока да не буде потпуно задовољна с резултатом конгреса берлинског, испунити часно ангажмане на које је пристала, и да Турској само може савјетовати да и она тако учини.“

Много одјецијније изразила се влада њемачка, као шта се види из ноте, коју је 11. Августа 1878. послао Радовиц принцу Рајеу, и која гласи:

„Ваша екселенција могла је извести из разних упута, што су вам слата од како је закључен конгрес берлински и од како су се 21. Јула измијенале овдје ратификације, да турска влада ставља знатне тешкоће на пут завршењу одредаба берлинског уговора. Порта је својом окружницом од 27. Јула, која је позната вашој екселенцији, престо одбила одлуку конгресне и 24. чланак уговора, што се тичу регулисања границе измеђ Турске и Грчке. Због овог поступка владе турске настало је сад ново вријење на многим мјестима по балканском полуострву, и даље развој тога вријења пријети да опет поведе под питање дјело мира, које су силе сложним трудом створиле уговором берлинским. Царска влада увјерена је, да ће се с осталим кабинетима, што су учествовали у уговору берлинском, срести у гледишту, да им је заједничка дужност, да отклоне такву евентуалност. Она се нада да би се сдруженим претставкама успјело, да се порта обавијести како је цујено да лојално и потпуно испуни уговорне обавезе којејена се узела. Тога ради ми би сматрали да би било пробитачно, да заступници сила уговорница, што су акредитовани у Цариграду, у сложјој форми или барем у једно исто вријеме изјаве министима султановим, како њихове владе очекују да порта не ће даље стављати сметње завршењу одредаба берлинског уговора, које су донесене и уз њено властито судјеловање, и да ће дати јасна и одређена упутства властима у оним мјестима, гдје су по уговору позване да примогну преображају одношаја. Ми смо готови да царском посланику у Цариграду дамо упуства у овоме смислу, али разумије се да морамо на то важност полагати, да и остале силе, које су уговором берлинским позване на солидарност, одобре овај корак и судјелују у њему. Ваша екселенција дознаће повјерљиво гледиште тамошњег кабинета о овој ствари.“

(Продујте се.)

Политички преглед.

Осим нашега удјелског питања, које је ове недеље прилично заспало, много се занима политички свијет изјавама владе аустро-угарске у делегацијама о питањима која су данас прва на реду, нарочито о питању црногорском, ериском и грчком. Ми смо већ у прошлом броју јавили, да су делегације отворене у Будапешти, а овдје ћемо додати да су већ и представљене биле цару аустро-угарском,

ванлук. Не зна човек чему ће се више дивити, или његово конавлуку, или томе да један учитељ има такав конавлуку. У разговору запитам г. Гранда: По свој прилици ове сте кућу и овај лијепи конавлуку стекли од учитељства? На оно ми одговори г. Гранд: Од учитељства, мој господине! тек да се живи, него ову сам кућу са конавлуком стекао, а с пчеларења и отуда за њу избројао хиљаду форината. Све су то мени пчеле донијеле. На осим куће и конавлука шта ми вриједи још кошице и остале справе пчеларске! Кад све ово човек види и чује како ми друштво напредује, које већ броји до хиљаду чланова и кад зна да у том друштву није никаква ријеткост, да чланови имају такве конавлуке као што је г. Никола Гранда, онда заиста мора човјека обузити нека туга што смо ми тако нехатни и немарни, да пијесмо калдр за двије године дана ни једне штатуте завити у коверту и послати их на потврђење високом министарству. При оваким приликама заиста нас се тичу оне ријечи спаситеља нашег, које гласе у Матеју XIII. 16 овако: Јер је одрвено срце свијех људи, и ушима тежко чују, и очи су своје затворили да како не виде очима, и ушима не чују, и срцем не разумију, и не обрате се да их исцјелим.

Из „Орла“.

Јов. Живановић.

се снесена јаја са саћем ваде из кошице напоље и меће у справу, које их леже, а у кошици се опет домеће празно саће, у које матица може одма носити јаја, те не ће дангубити, као што дангуби у оној кошици, у којој пчеле све послове те и само лежење пчела обављају. Кад се употребн ова справа за лежење пчела, онда у кошици има матица доста мјеста за ношење јаја, јер како матица свесе пун сат с јајима, одма га пчелар вади на поље и меће у справу за лежење јаја, а на мјесто његово меће одма празно саће, гдје ће матица моћи одма носити јаја. Пчеле излежене у оваковој справи распореди пчелар у које хоће кошице. Гдје их пчелар метне, ту стањују и на ту се кошицу навикну, јер су младе и не знају ни за какву прије кошицу, у коју би се могле повратити. Ако се ова справа потврди да је добра, онда ће се заиста умно пчеларење подићи до велике висине.

3.

Восак у умном пчеларењу игра велику улогу. Умни пчелар не смије дати да му пчеле граде саће, кад зна да им треба петнаест кила меда да направе једну килу саћа. Ко ово зна, тај ће гледати да има увијек призна саћа, којима ће испунити оквири. Али почем је врло тешко празно саће сачувати преко љета, а да се не ометилу, то се ипак и томе докочили, што је ум човјечији и на то већ дошао да вјештачко саће гради. Неки Ме-

ринг узумпо је неку справу, којом прави вјештачко саће од воска. Грађење вјештачког саћа још боље је усавршио неки Ото Шулиц, пчелар и фабрикант вјештачког саћа. У вјештачком саћу само је средина изведена и почетци од ћелица. Те почетке од ћелица пчеле за часак изведу у потпуне ћелице. Ко је поле посвећен умном пчеларењу, тај ће лако увидјети да само поред Ђерзенове кошице, поред Хрунине справе за истресивање меда и поред вјештачког саћа може бити говора о умном пчеларењу. Осим што смо горе навели да умни пчелар не смије дати да му пчеле граде саћа, јер на то силни мед и вријеме троше, потребито је вјештачко саће и за то, што кад та прилијепимо у оквири, добијемо право и лијепо саће с медом, које особито годи соку и које се скупо плаћа, а друго је особито потребито с тога, што кад се оквири вјештачким саћем испуни онда матица не може излети из трутовског јаја, нити се могу трутови тако размножити као у обичној кошици гдје се не употребљује вјештачко саће. Сваки кованџија зна шта трутови све пошине с медом у кошици, гдје се пчелама остави на вољу да граде трутовско саће колико хоће, које матица све трутовским јајима напуни. Ко то зна, шта све трутови почине са медом и ко зна кад се оквири испуне вјештачким саћем да ту трутови не може бити, тај може увидјети од какве је неизмјерне користи вјештачко са-

ће. Без вјештачког саћа дакле не може бити говора о умном пчеларењу, и кованџија који га не употребљује за своје кошице не заслужује име умнога кованџије.

4.

Године 1878. 10. Августа држана је прва скупштина првих пчелара у Великом Бечкерку. На тој скупштини углављена су правила „ерске пчеларске задруге.“ За предједника одбору изабран је г. Јован Кле свећеник у Великом Бечкерку. Предједнику с одбором остављено је да поднесе штатуте високом министарству на потврду. Од то доба до данас прохујало је двије године дана и предједник с одбором није то извршио што му је прва ерска пчеларска скупштина повјерјала да изврши. Ми смо се на скупштину искупили с највећом намирном и скупштина је текла у највећем одушевљењу, али кад смо се растали а ми смо одма охладјели и заборавили на све оно што смо у највећем одушевљењу говорили. Ваљда је ово црта нашега карактера. Ја ово не бих овдје прибиљежио, али ме је срце заболело, кад сам овјех дана био у Базијашу на конавлуку Николе Гранда учитеља и уредника новина пчеларских, које се зову Ungarische Biene а секретара јужно-угарске пчеларске задруге, те успоредио његов конавлуку и стање друштва њихова са нехатошћу нашом. Човек се мора задивити кад види красан Грандов ко-

У државној штампарији.